

سلسلهٔ عرفان و ادب ایرانی ۱۲

سلسلهٔ پژوهشهای ایرانی ۱۷

بررسی درونمایهٔ آثار شیخ جام

نگارش:

مژگان یعقوبی

نشر دستور

شمارهٔ شابک: ۹۶۴-۹۱۲۳۵-۶-۱

سرشناسه:

عنوان و نام پدید آور:

یعقوبی، مژگان، ۱۳۵۲ -

شیخ جام چه می گوید؟ (بررسی درونمایه آثار شیخ جام) /
نگارش مژگان یعقوبی.

مشهد: دستور، ۱۳۸۷.

۲۶۳ ص.

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شابک:

سلسله پژوهشهای ایرانی ۱۷، سلسله عرفان و ادب ایرانی ۱۲
978-964-91235-6-1

برون سپاری (فابا)

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

کتابنامه: ص. ۲۶۰-۲۶۳؛ همچنین بصورت زیر نویس

عنوان دیگر:

موضوع:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره جلد شناسه ملی:

اطلاعات رگر در کتابخانه ملی

بررسی درونمایه آثار شیخ جام

زنده پیل، احمد بن ابوالحسن، ۴۴۱-۵۳۶ ق. -- نقد و تفسیر

۱۳۸۷ ۷۹/ز BP۲۷۹

۲۹۷/۸۹۲۴

۱۱۶۰۰۹۸

نشر دستور

• شیخ جام چه می گوید؟

• مژگان یعقوبی

• نوبت چاپ: دوم، حروفنگاری و صفحه آرای: فاطمه عطایی

• امور فنی و چاپ: ایران زمین • قطع: رقعی (۲۶۳ صفحه)، شمارگان ۵۰۰ جلد

زمستان ۱۴۰۰، قیمت: ۲۲۰/۰۰۰ ریال

• شابک: ۱-۶-۹۱۲۳۵-۹۶۴-۹۷۸

• حق چاپ محفوظ است

• نشانی مشهد، صندوق پستی ۱۳۸۸-۹۱۸۹۵ تلفن: ۰۹۱۵۳۱۴۸۲۷۷

• نمابر: ۰۵۱-۳۷۶۶۴۴۶۱ پیام نگار: dasturpress93@gmail.com

• نشانی وبگاه: dasturpress.com

این کتاب با کاغذ حمایتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است.

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۸	تقدیم نامه
۹	پیشگفتار

فصل اول

(زندگینامه و معرفی اجمالی آثار شیخ جام)

۱۲	شیخ احمد جام کیست؟
۱۳	تولد و وفات
۱۴	چرا شیخ جام ملقب به زنده پیل است؟
۱۵	تحصیلات و پرورش علمی
۱۶	داستان توبه شیخ از تقریرات خود او
۱۹	مهمترین حوادث دوران زندگی شیخ جام
۲۰	اعتقادات و دیدگاههای مذهبی
۲۱	ارادتمندان شیخ
۲۵	مخالفان شیخ
۲۷	مخالفان شیخ در عصر حاضر
۲۸	کرامات شیخ
۲۹	اولاد شیخ جام

۲۹	آثار شیخ جام.....
۳۵	معاصران شیخ جام.....
۳۵	ویژگیهای اخلاقی شیخ.....

فصل دوم

(درونمایه‌های دینی و مذهبی)

۳۸	توحید.....
۴۰	شرایط ایمان و توحید.....
۴۱	سنت و جماعت.....
۴۳	آیا هرکس کلمهٔ شهادتین را بگوید مؤمن است؟.....
۴۴	چرا یاران پیامبر را بدستگیر کردند؟.....
۴۴	چرا باید همهٔ جماعت‌های مسلمانان را حق‌گویی؟.....
۴۵	آدم.....
۵۰	شیطان.....
۵۸	نماز.....
۶۳	توبه.....

فصل سوم

(درونمایه‌های عرفانی و حکمی)

۸۰	اخلاص.....
۸۵	خاطر خیر و خاطر شر.....
۸۹	اولیای خدا.....

۱۰۳	برکت و کثرت
۱۰۶	پیر و مرید
۱۱۱	توکل
۱۱۳	تفویض و مفوض
۱۱۵	حال و محال
۱۱۷	خانقاه
۱۲۰	خوف و رجا
۱۲۴	درویش
۱۲۹	زهد
۱۳۳	سماع
۱۴۷	شاهد و شاهدبازی
۱۵۱	شریعت و حقیقت
۱۵۷	شکر
۱۵۹	صبر
۱۶۱	عشق
۱۷۱	علم
۱۷۶	فقر و فقیر
۱۷۷	کرامات
۱۸۲	مخرقه
۱۸۴	لطف

۱۸۷	مبتدی و منتهی
۱۸۹	مجاهدت
۱۹۱	معرفت
۱۹۶	وجد
۱۹۷	وقت
۱۹۹	هوا

فصل چهارم

(درونمایه‌های اجتماعی و دیدگاه‌های فردی)

۲۰۴	ادب
۲۱۱	بهترین کارها چیست
۲۱۲	بیداری و بیدار
۲۱۴	تفاوت ناز و نیاز
۲۱۵	تقوا و متقی واقعی
۲۱۷	حرص و همت
۲۱۹	در نکوهش گدایی کردن
۲۲۰	دنیا
۲۲۷	شکایت از مردم روزگار
۲۲۷	طالب و طلب
۲۲۸	عبادت و طاعت
۲۲۹	فرق احسان و قرض

۲۳۲		فرق بین مؤمن و مسلمان
۲۳۶		فرق میان نکاح و عزوبیت
۲۳۷		قناعت
۲۳۸		کار و کسب
۲۳۸		کیمیای طاعت و عبادت
۲۴۴		ناصح و نصیحت
۲۴۶		نکوهش ارزشهایی که در جامعه رواج یافته‌اند
۲۴۷		نکوهش اسلام گرمی مردم
۲۴۸		نکوهش القاب و اعمال زیاده
۲۴۹		نکوهش بهانه‌جویان
۲۵۰		نکوهش تقلید
۲۵۱		نکوهش دنیاپرستان
۲۵۳		نکوهش عالم نمایان مفسد
۲۵۴		نکوهش عیبجویان
۲۵۸		نکوهش یاران ظاهری
۲۵۸		یار و یاری
۲۶۰		فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

بی تردید شیخ الاسلام احمد جام نامقی معروف به «ژنده پیل» از ستارگان پرنور آسمان ادب پارسی و یکی از عارفان و صوفیان معروف قرن ششم هجری است که آثار بسیاری در زمینه تصوف و عرفان از وی بجا مانده است.

اینجانب از روزگار کودکی که پا به پای بزرگترها، بویژه در روزهای عید، به زیارت مزار وی می رفتم و گهگاه اطلاعاتی جسته گریخته در مورد کرامات و زندگی این شیخ بزرگ از دهان مردم می شنیدم با او آشنا شدم.

عظمت بنای آرامگاه، همراه با نقشهای اسلیمی و روحانی که بر بدنه کاشیهای آن با دقتی خاص و توأم با عشق حک شده بود به من می فهماند که پایگاه شیخ بسیار رفیع تر از آن است که از گفتار و سخنان مردم عادی و عامی دریافت می شود؛ همین انگیزه ها و باورها باعث شد که مترصد فرصتی باشم تا با مطالعه آثار این عالم ربّانی شناخت واقعی اندیشه ها و پایگاه علمی و عرفانی وی به دست آورم و سرانجام پس از سالها لطف و عنایت حاصل شد تا بتوانستم با مطالعه و پژوهش در آثار مهم او این اثر را به پیشگاه عاشقان و شیفتگانش پیشکش کنم، گرچه اندیشه ها و نظرات مندرج در آثار شیخ همچون دریایی سرشار از سخنان بکر و انسان ساز و درّ ناب معانی عرفانی است که این کتاب قطره ای ناچیز هم از آن دریا به شمار نمی آید.

از شیخ تاکنون چهار اثر به صورت کامل و مستقل و یک اثر (سراج السائرین) به صورت گزیده با تلاش استاد شادروان دکتر علی فاضل با دقت فراوان و وسواس عالمانه به چاپ انتقادی رسیده است. این ادیب برجسته و پژوهشگر

ارزنده در سال ۱۳۷۲ روی در نقاب خاک کشید و با مرگ خود کار تصحیح و چاپ آثار شیخ جام را ناتمام گذاشت.

گرچه بسیاری از آثار شیخ به صورت ناقص و مغلوط پیشتر در هندوستان به چاپ سنگی رسیده اما چون فاقد ارزش است جادارد که دست پژوهشگری جوان از آستین همت بدرآید و با تصحیح دیگر عروسان در پرده شیخ آنها را به زیور چاپ آراسته و به مشتاقانش تقدیم دارد.

امیدوارم بیان دیدگاهها و باورهای شیخ جام که روزگاری شیفتگان فراوانی داشته است و سیله‌ای باشد برای آشنایی بیشتر کسانی که به این گونه اندیشه‌ها علاقه و باور دارند.

در بررسی تحلیل موضوعی بیشترین استناد به آثار منتشر شده شیخ جام بوده و سعی شده در هر مورد نظر قطعی شیخ بیان شود بی‌گمان دانستن این موضوعات برای هر فرد، نیازی اساسی در جهت انسان‌سازی است.

برای سهولت و دستیابی به موضوعات، فصل‌بندی کتاب براساس محتوا و درونمایه صورت گرفته است.

مشخصات کامل منابع و مآخذ در پایان کتاب آمده است.

امیدوارم این مجموعه ناچیز مورد قبول و توجه صاحب‌نظران واقع شود اشکالات و ایرادات آن را در جهت کمال کار از طریق ناشر برای نویسنده ارسال دارند تا در چاپهای بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

مژگان یعقوبی

تأبستان، یک‌هزار و سیصد و هشتاد و هفت